Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 4 Nd 304/2010, ECLI:CZ:NS:2010:4.ND.304.2010.1

Číslo: 98/2011

Právní věta:

K projednání a rozhodnutí žaloby o náhradu škody podle § 147 odst. 2 zák. č. 182/2006 Sb. jsou věcně příslušné okresní soudy. Vztah insolvenčního navrhovatele na straně jedné a dlužníka na straně druhé založený podáním insolvenčního návrhu není obchodním závazkovým vztahem, a to bez zřetele k tomu, zda tyto osoby jsou podnikateli a zda podání insolvenčního návrhu mělo původ v (tvrzené) pohledávce vzešlé z obchodního závazkového vztahu účastníků.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.12.2010

Spisová značka: 4 Nd 304/2010

Číslo rozhodnutí: 98

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Příslušnost soudu věcná

Předpisy: § 11 odst. 3 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Podáním datovaným 26. 7. 2010, adresovaným Nejvyššímu soudu (podaným u Městského soudu v Praze 26. 7. 2010 a došlým Nejvyššímu soudu 25. 8. 2010) se žalobce T., s. r. o., domáhal určení místně příslušného soudu Nejvyšším soudem podle § 11 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů. Podání žalobce spojil se žalobou, které se týká, konkrétně se žalobou o náhradu škody ve výši 35 000 000 Kč, směřující vůči žalovaným 1/ AEL a 2/ GS, z nichž první je sídlem a druhý bytem v Kyperské republice.

Žaloba je odůvodněna tím, že první žalovaný se (insolvenčním) návrhem ze dne 26. 5. 2009 domáhal u Městského soudu v Praze rozhodnutí o prohlášení úpadku na majetek žalobce, přičemž usnesením ze dne 31. 3. 2010 M ě s t s k ý s o u d v Praze tento jeho návrh zamítl. Žalobce usuzuje, že šlo o šikanózní insolvenční návrh, přičemž jsou splněny předpoklady odpovědnosti prvního žalovaného za takto způsobenou škodu ve smyslu § 147 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), ve znění pozdějších předpisů, za kterou žalovaný ručí jako statutární orgán prvního žalovaného (ředitel – jednatel) podle § 147 odst. 3 insolvenčního zákona.

Škodu, jež mu měla být způsobena v souvislosti se zamítnutým (šikanózním) insolvenčním návrhem, žalobce vyčísluje částkou 5 000 000 Kč co do odhadované skutečné škody na nákladech právního zastoupení a částkou nejméně 30 000 000 Kč co do odhadovaného ušlého zisku ze smlouvy o smlouvě budoucí kupní na developerský (realitní) projekt, ze smluvních pokut souvisejících s neplněním závazků žalobce uplatněných smluvními partnery a z ušlého zisku z nerealizovaných obchodních transakcí a zhodnocení finančních prostředků (podle diskontované a valuované hodnoty investovaných finančních prostředků).

Takto identifikovaná věc podle žalobce nepochybně patří do pravomoci českých soudů, podmínky pro určení místní příslušnosti však chybějí (nebo je nelze zjistit). Žalobce v této souvislosti míní, že vzhledem k tomu, že jeho právní zástupce i zástupce prvního žalovaného sídlí v Praze, je namístě určit jako místně příslušný soud Městský soud v Praze.

N e j v y š š í s o u d rozhodl, že žalobu projedná a rozhodne Obvodní soud pro Prahu 2.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 11 o. s. ř. řízení se koná u toho soudu, který je věcně a místně příslušný. Pro určení věcné a místní příslušnosti jsou až do skončení řízení rozhodné okolnosti, které tu jsou v době jeho zahájení. Věcně a místně příslušným je vždy také soud, jehož příslušnost již není možné podle zákona zkoumat nebo jehož příslušnost byla určena pravomocným rozhodnutím příslušného soudu (odstavec 1). Je-li místně příslušných několik soudů, může se řízení konat u kteréhokoli z nich (odstavec 2). Jde-li o věc, která patří do pravomoci soudů České republiky, ale podmínky místní příslušnosti chybějí nebo je nelze zjistit, určí Nejvyšší soud, který soud věc projedná a rozhodne (odstavec 3).

Dle ustanovení § 37 odst. 1 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů, pravomoc československých (dnes rozuměj českých) soudů v majetkových sporech je dána, je-li dána podle československých (českých) předpisů jejich příslušnost.

„Českými předpisy", podle nichž je dána příslušnost českých soudů, jsou především ustanovení občanského soudního řádu o místní a věcné příslušnosti soudů a „příslušností" se rozumí právě místní a věcná příslušnost soudů. Smysl úpravy, která váže pravomoc soudu k ustanovením o místní příslušnosti soudů, tkví v tom, že najde-li se v určitém státě soud místně příslušný k rozhodnutí v konkrétní věci, lze odtud dovodit též dostatečně intenzívní vztah k soudnictví takového státu. Občanský soudní řád pak pravidla pro určení místní příslušnosti formuluje v ustanoveních § 84 až § 89a, přičemž tzv. obecnou místní příslušností se zabývají ustanovení § 84 až § 86 o. s. ř., výlučnou místní příslušností ustanovení § 88 o. s. ř. a místní příslušností na výběr danou ustanovení § 87 o. s. ř. K založení pravomoci českých soudů k projednání majetkového sporu pak postačí, aby byla dána kterákoli z těchto druhů místní příslušnosti (srov. shodně např. usnesení uveřejněné pod číslem 2/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Podle ustanovení § 87 odst. 1 písm. b) o. s. ř. vedle obecného soudu žalovaného, popřípadě vedle soudu uvedeného v § 85a, je k řízení příslušný také soud, v jehož obvodu došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu škody.

Dle ustanovení § 147 insolvenčního zákona jestliže řízení o insolvenčním návrhu věřitele bylo zastaveno nebo insolvenční návrh byl odmítnut vinou insolvenčního navrhovatele, má dlužník nebo jiný dlužníkův věřitel proti insolvenčnímu navrhovateli právo na náhradu škody nebo jiné újmy, která mu vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu. Jde-li o odpovědnost vůči dlužníku, má se v pochybnostech za to, že insolvenční navrhovatel zastavení

insolvenčního řízení nebo odmítnutí insolvenčního návrhu zavinil (odstavec 1). Právo na náhradu škody nebo jiné újmy podle odstavce 1 má dlužník nebo jiný dlužníkův věřitel také tehdy, byl-li insolvenční návrh zamítnut; to neplatí, jestliže insolvenční návrh byl zamítnut proto, že dlužník po jeho podání splnil závazky, které osvědčovaly jeho úpadek, nebo proto, že se s věřiteli dohodl na jiném způsobu plnění těchto závazků, anebo z důvodu uvedeného v § 143 odst. 3 (odstavec 2). Je-li insolvenčním navrhovatelem právnická osoba, ručí za splnění náhrady škody nebo jiné újmy podle odstavců 1 a 2 společně a nerozdílně členové jeho statutárního orgánu, ledaže prokáží, že bez zbytečného odkladu po podání insolvenčního návrhu informovali insolvenční soud o tom, že insolvenční návrh není podán důvodně, nebo o tom, že není splněn některý z dalších předpokladů stanovených zákonem pro vydání rozhodnutí o úpadku (odstavec 3). Žalobu podle odstavců 1 až 3 musí dlužník podat nejpozději do 3 měsíců ode dne, kdy mu bylo doručeno rozhodnutí, jímž se končí řízení o insolvenčním návrhu, a jiný dlužníkův věřitel nejpozději do 3 měsíců od zveřejnění tohoto rozhodnutí v insolvenčním rejstříku; o žalobě však nelze rozhodnout před právní mocí tohoto rozhodnutí. Nejde o incidenční spor (odstavec 4). Nebyla-li včas podána žaloba podle odstavců 1 a 2, právo dlužníka na náhradu škody nebo jiné újmy podle odstavců 1 a 2 tím zaniká. Nebyla-li včas podána žaloba podle odstavce 3, právo dlužníka domáhat se splnění náhrady škody nebo jiné újmy podle odstavců 1 a 2 podle odstavce 3 tím zaniká (odstavec 5).

V daném případě má uplatněný nárok (podle žaloby) původ ve vzniku škody způsobené zahájením výše označeného insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu. Místně příslušným soudem, v jehož obvodu mělo dojít ke vzniku této škody, je (jako soud na výběr daný ve smyslu § 87 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.) Obvodní soud pro Prahu 2 (v jehož obvodu sídlí Městský soud v Praze, u kterého bylo zahájeno insolvenční řízení). Pravomoc českých soudů k projednání a rozhodnutí tohoto majetkového sporu je tudíž vskutku dána.

Místně příslušným k projednání věci by v takovém případě měl být obecný soud žalovaného, tj. u prvního žalovaného okresní soud, v jehož obvodu má první žalovaný sídlo (§ 84, § 85 odst. 3 o. s. ř.) a u druhého žalovaného okresní soud, v jehož obvodu má druhý žalovaný bydliště, a nemá-li bydliště, pak okresní soud, v jehož obvodu se zdržuje (§ 84, § 85 odst. 1, věta první, o. s. ř.).

Ze spisu však vyplývá, že obecný soud žalovaných ve smyslu výše řečeného nelze v dané věci určit, neboť první žalovaný nemá sídlo na území České republiky a druhý žalovaný nemá na území České republiky bydliště a ani se zde nezdržuje. V předmětné věci nelze při určení místní příslušnosti soudu postupovat ani podle ustanovení § 86 o. s. ř., když ze spisu neplynou ani skutečnosti zakládající místní příslušnost soudu podle tohoto ustanovení.

Nejvyšší soud proto určil, že soudem, který předmětnou věc projedná a rozhodne, bude soud, v jehož obvodu došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu škody, tedy Obvodní soud pro Prahu 2.

Zbývá dodat, že žalobce se mýlí, má-li za to, že k projednání a rozhodnutí dané věci jsou v prvním stupni věcně příslušné krajské soudy (a požaduje-li proto, aby místně příslušným soudem byl určen Městský soud v Praze).

Z ustanovení § 147 odst. 4 poslední věty insolvenčního zákona se podává, že nejde o incidenční spor, takže je vyloučeno uvažovat o užití § 9 odst. 4 o. s. ř. Přitom nejde ani o žádný z dalších případů vypočtených v § 9 odst. 2 a 3 o. s. ř. O spor ve smyslu § 9 odst. 3 písm. r) o. s. ř. nejde proto, že spor o náhradu škody nebo jiné újmy způsobené zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu není sporem „mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti z dalších obchodních závazkových vztahů“. Vztah insolvenčního navrhovatele (na straně jedné) a dlužníka (na straně druhé) založený podáním insolvenčního návrhu totiž bez zřetele k tomu, zda tyto osoby jsou podnikateli a zda podání insolvenčního návrhu mělo původ v (tvrzené) pohledávce vzešlé z obchodního závazkového vztahu účastníků, není „obchodním závazkovým vztahem“ (tvrzená škoda

nebo jiná újma vznikla jako důsledek procesních účinků vyvolaných podáním insolvenčního návrhu (zahájením insolvenčního řízení) potažmo procesními opatřeními (např. předběžným opatřením) přijatými v průběhu takto založeného procesního vztahu.